

Usporedba uređenja odgovornosti za pravne nedostatke prema Zakonu o obveznim odnosima i Konvenciji Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaju robe

Telebuh, Marta

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:281233>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-12**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Trgovačko pravo

Marta Telebuh

**Usporedba uređenja odgovornosti za pravne nedostatke prema
Zakonu o obveznim odnosima i Konvenciji Ujedinjenih naroda o
ugovorima o međunarodnoj prodaji robe**

- diplomski rad -

mentor:

prof. dr. sc. Hrvoje Markovinović

Zagreb, rujan 2022.

Izjava o izvornosti

Ja, Marta Telebuh pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Marta Telebuh, v.r.

Sadržaj

Uvod	1
Kupoprodaja i međunarodna prodaja robe	5
Kupoprodaja i međunarodna prodaja robe	5
Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe	6
Odgovornost za pravne nedostatke prema Zakonu o obveznim odnosima	8
Općenito	8
Odgovornost prodavatelja	10
Naplatnost pravnog posla	11
Postojanje pravnog nedostatka	11
Znanje prodavatelja	13
Znanje kupca	13
Obavješćavanje	14
Sankcije	15
Zahtjev za otklanjanje nedostataka	15
Pravo na sniženje cijene	16
Pravo na jednostrani raskid ugovora	17
Pravo na naknadu iznosa isplaćenog trećem	18
Pravo na naknadu štete	18
Raskid ugovora po zakonu	19
Prestanak odgovornosti za pravne nedostatke	19
Odgovornost za pravne nedostatke prema Konvenciji Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe	20

Općenito	20
Opća odgovornost za pravne nedostatke - članak 41.	21
Znanje i namjera prodavatelja	21
Prava i zahtjevi trećih osoba	21
Vrijeme postojanja pravnog nedostatka	24
Isključenje odgovornosti	24
Obavješćavanje	25
Teret dokazivanja	26
Industrijsko i drugo intelektualno vlasništvo - članak 42.	26
Znanje prodavatelja	27
Prava i zahtjevi trećih	28
Teritorijalna ograničenja	29
Vrijeme postojanja pravnog nedostatka	30
Isključenje odgovornosti	30
Obavješćavanje	31
Teret dokazivanja	31
Sankcije	32
Zahtjev za ispunjenje obveze	32
Naknada štete	32
Raskid ugovora	33
Zaključak	33
Literatura	35

1. Uvod

Svrha stjecanja prava jest stjecanje pravnih ovlasti koje proizlaze iz predmetnog prava, primjerice kupac ili daroprimateelj treba steći pravo vlasništva, najmoprimac i posudovnik pravo uporabe, a zakupoprimateelj pravo uporabe i pravo plodouživanja. Međutim, to pravo može u cijelosti ili djelomično pripadati trećoj osobi. Primjerice, u slučaju kupoprodaje pokretnine gdje je vlasnik treća osoba, a ne prodavatelj; ili kupoprodaja nekretnine na kojoj treći ima pravo služnosti za koje kupac nije znao.

Kako bi zaštitilo osobu kupca, pravo uređuje institut odgovornosti za pravne nedostatke.¹ S istim ciljem pravo uređuje institut odgovornosti za materijalne nedostatke, čija je glavna svrha zaštititi kupca u slučaju postojanja fizičkih nedostataka na dostavljenoj robi. Drugim riječima, instituti odgovornosti za nedostatke jedno su od mogućih sredstava ostvarivanja cilja pravnog posla.²

Prodaja je najvažniji oblik razmjene, a razmjena je generator trgovačkog razvoja i blagostanja.³ Ugovori o prekograničnoj prodaji robe predstavljaju srž međunarodne trgovine.⁴ Kako bi olakšali međunarodnu trgovinu stvoreni su mehanizmi ujednačavanja različitih pravnih pravila i prakse. Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe iz 1980. (dalje: Bečka konvencija) najrasprostranjeniji je međunarodni sporazum s najvišim međunarodnim političkim autoritetom.⁵ Ona pruža trgovcima efikasan, moderan i sveobuhvatan pravni okvir za prekograničnu prodaju robe. To je međunarodni dokument stvoren kako bi olakšao trgovinu, povećao sigurnost i smanjio troškove transakcija.⁶

Upravo je navedeno razlog zbog kojeg je predmetna konvencija izabrana kao međunarodni dokument u odnosu na koji se analizira domaće pravno uređenje instituta pravnih nedostataka.

U ovom radu prvo su obrazloženi pojmovi kupoprodaje i međunarodne prodaje te je dan okvirni pregled Bečke konvencije. Nakon toga je obrazložen institut pravnih nedostataka kojeg uređuje

¹ Slakoper, Z., *Odgovornost za pravne nedostatke u Zakonu o obveznim odnosima i izabranim pravnim porecima*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 28, br. 1, 2007., str. 8.

² Belanić, L., *Zaštita od evikcije*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 25, br. 1, 2004, str. 523., 527.

³ Bridge, M., *The International Sale of Goods*, Oxford University Press, 2007, str. 509.

⁴ <https://uncitral.un.org/cisg40> (25. kolovoz 2022.)

⁵ Goldštajn, A., *Trgovačko ugovorno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 1991., str. 40.

⁶ <https://uncitral.un.org/cisg40> (27. kolovoza 2022.)

Zakon o obveznim odnosima⁷ (dalje: ZOO), – konkretno, sam pojam instituta, pretpostavke odgovornosti, posljedice te prestanak odgovornosti. Nadalje se pojašnjava uređenje pravnih nedostataka u Bečkoj konvenciji, dvojako uređenje pravnih nedostataka s obzirom na prirodu prava koja su u podlozi samog nedostatka, pretpostavke za postojanje pravnih nedostataka i njihove sankcije. Konačno se daje zaključak u kojem su naglašene glavne razlike između Bečke konvencije i ZOO-a.

2. Kupoprodaja i međunarodna prodaja robe

a. Kupoprodaja i međunarodna prodaja robe

Kupoprodaja je obveznopравни ugovor o prijenosu stvari i prava, kojim se prodavatelj obvezuje kupcu prepustiti određeni objekt, a kupac se zauzvrat obvezuje platiti prodavatelju određenu cijenu.⁸ S obzirom na njezinu frekventnost u svakodnevnom životu to je u pravilu neformalni pravni posao. Iznimku od tog pravila predstavljaju ugovor o prodaji nekretnina i kupoprodaja s obročnim otplatama cijene za koje je propisan pisani oblik.⁹

Kupoprodaja je konsenzualni, dvostranoobvezni, recipročni ugovor. Konsenzualnost se ogleda u tome što pravni posao postaje perfektan sporazumom ugovornih strana, dok se recipročnost ogleda u činjenici da je svaka strana istovremeno vjerovnik i dužnik. S obzirom da se u odnosu na činidbu traži protučinidba, kupoprodaja se smatra naplatnim pravnim poslom. Kupoprodaja je, nadalje, kauzalan pravni posao - čiji cilj ili kauza je stjecanje prava vlasništva na kupljenoj stvari. Međutim, prema hrvatskom pravu samim sklapanjem kupoprodaje za kupca nastaju samo obveznopравни učinci, dok oni stvarnopравни nastaju tek predajom stvari kupcu.¹⁰

Ugovor o kupoprodaji je stup međunarodne trgovine svake zemlje.¹¹ Iako Bečka konvencija ne daje konkretnu definiciju prodaje, iz odredbi konvencije o odgovornosti prodavatelja i kupca

⁷ Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21

⁸ Tako prema čl. 376. ZOO-a ugovorom o kupoprodaji prodavatelj se obvezuje predati stvar u vlasništvo kupcu, a on se obvezuje platiti cijenu.

⁹ Klarić, P.; Vedriš, M., *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2014., str. 493-494.

¹⁰ *Ibid.*, str. 493-494.

¹¹ https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg (24. kolovoz 2022.)

se može zaključiti da je to ugovor u kojem je prodavatelj dužan dostaviti robu s pripadajućom dokumentacijom, a kupac je dužan platiti cijenu.¹²

Od pojave nacionalnih kodifikacija u 19. st. velike razlike u nacionalnim pravnim sustavima otežavaju odvijanje međunarodne trgovine.^{13 14} Prvi pokušaji unifikacije međunarodne prodaje započeli su 1929. na Međunarodnom institutu za izjednačenje privatnog prava (UNIDROIT). Institut je ispitivao mogućnost prihvaćanja svjetskog jednoobraznog zakona o prodaji robe. Komisija je 1935. iznijela prvi nacrt, a 1939. drugi. Na diplomatskoj konferenciji u Hagu 1964. usvojen je Jednoobrazni zakon o međunarodnoj prodaji robe i Jednoobrazni zakon o sklapanju ugovora o međunarodnoj prodaji robe, koji su ratificirani i stupili na snagu u pet država tek 1972. S ciljem daljnjeg ujednačavanja međunarodnog trgovačkog prava, rezolucijom Generalne skupštine UN-a osnovana je Komisija za pravo međunarodne trgovine (UNCITRAL) 1966. godine. UNCITRAL je revidirajući Jednoobrazne zakone donio nacrt Bečke konvencije koji je prihvaćen na Konferenciji Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe održanoj u Beču u proljeće 1980.^{15 16 17}

U odnosu na ZOO Bečka konvencija kao *lex specialis* ima prednost u primjeni. Bečkom konvencijom je međunarodna prodaja robe regulirana *ratione materiae* i *ratione personae*.¹⁸

b. Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe

Bečka konvencija je multilateralni ugovor koji utvrđuje jedinstveni pravni režim za ugovore o prekograničnoj prodaji robe. Stupila je na snagu 1. siječnja 1988., a u trenutku pisanja ovog rada ima 95 država članica.^{19 20 21}

¹² Huber, P.; Mullis, A., *The CISG*, sellier. european law publishers., Munich, 2007., str. 43-44.

¹³ Goldštajn, *op. cit.* u bilj. 5, str. 33.

¹⁴ Bridge, *op. cit.* u bilj. 3, str. 511.

¹⁵ Goldštajn, *op. cit.* u bilj. 5, str. 32-34.

¹⁶ Bridge, *op. cit.* u bilj. 3, str. 510-511.

¹⁷ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 2-3.

¹⁸ Goldštajn, *op. cit.* u bilj. 5, str. 58.

¹⁹ https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg/status (25. kolovoz 2022.)

²⁰ Goldštajn, *op. cit.* u bilj. 5, str. 32-34.

²¹ Bridge, *op. cit.* u bilj. 3, str. 510-511.

Bečka konvencija se smatra jednom od temeljnih konvencija međunarodnog trgovačkog prava.²² Njezina je svrha stvoriti moderan, ujednačen i pravedan režim za ugovore o međunarodnoj prodaji robe, stoga Bečka konvencija značajno pridonosi sigurnosti u trgovačkom pravnom prometu i smanjenju transakcijskih troškova.²³ Bečka konvencija uređuje ugovor o prodaji robe te u pravilu ne sadrži pravila općeg ugovornog prava.²⁴ Konvencija uređuje materijalnoppravna pitanja - sklapanje ugovora o prodaji, prava i obveze kupca i prodavatelja kao i odgovarajuće sankcije u slučaju povrede tih obveza.²⁵

Bečka konvencija se primjenjuje na ugovore o prodaji robe sklopljene između stranaka sa sjedištem u različitim državama ako su te države države potpisnice ili ako pravila međunarodnog privatnog prava upućuju na pravo države potpisnice.^{26 27 28}

Pritom konvencija uređuje međunarodne ugovore o prodaji robe, ali se ne primjenjuje na prodaju robe za osobnu, odnosno obiteljsku upotrebu, na prodaju na javnoj dražbi, u slučaju zapljene ili drugog sudskog postupka, na prodaju vrijednosnih papira, novca, brodova, glisera na zračni jastuk, aviona i električne energije.^{29 30} Generalno bi se moglo reći da Bečka konvencija uređuje ugovore o prodaji fizičke, odnosno opipljive, pokretne robe, osim robe koja je izričito isključena samom konvencijom.^{31 32} Također, ugovorom o prodaji robe se ne smatraju mješoviti ugovori (tzv. *mixed contracts*), odnosno ugovori o isporuci robe koja se treba izraditi ako je naručitelj ujedno i dužan isporučiti bitan dio materijala za izradu. Drugim riječima, ako je prevladavajući dio ugovora usluga, a ne prodaja, takav ugovor se ne smatra

²² Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 1.

²³ https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg (24. kolovoz 2022.)

²⁴ Goldštajn, *op. cit.* u bilj. 5, str. 40.

²⁵ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 1.

²⁶ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84, čl. 1.

²⁷ Bridge, *op. cit.* u bilj. 3, str. 512-513.

²⁸ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 1., 49-57.

²⁹ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84, čl. 2.

³⁰ Bridge, *op. cit.* u bilj. 3, str. 517-520.

³¹ *Ibid.*, str. 519-520.

³² Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 1. i 41-42., 48-49.

ugovorom o prodaji i ne spada u polje primjene Bečke konvencije. Konačno, Bečka konvencija se ne primjenjuje ni na ugovore o radu i pružanju usluga.^{33 34 35}

3. Odgovornost za pravne nedostatke prema Zakonu o obveznim odnosima

a. Općenito

Pravni nedostatak postoji kada na predmetu ispunjenja postoji neko pravo trećeg i/ili neko javnopravno ograničenje koje kupcu onemogućuje stjecanje prava u ugovorenom opsegu. Odgovornost za pravne nedostatke u literaturi se naziva i zaštita od evikcije. Evikcija je svaki pravni akt treće osobe kojim ta osoba temeljem svog prava ograničava ili onemogućava kupca u ostvarivanju prava koje bi mu prema ugovoru pripadalo bez ograničenja. Dakle, odgovornost za pravne nedostatke postoji kada pravo koje je trebalo biti preneseno uopće ne postoji, ali i u situaciji kada je predmetno pravo opterećeno u korist trećih, a trebalo je biti preneseno bez tereta.^{36 37 38}

U slučaju kada pravo trećeg u potpunosti isključuje pravo kupca, odnosno kada je stvar kupcu potpuno oduzeta riječ je o potpunoj evikciji, dok je u slučaju kada je to pravo samo ograničeno, odnosno umanjeno riječ o djelomičnoj ili nepotpunoj evikciji.^{39 40 41} S obzirom na to je li pravo trećeg utvrđeno od strane nadležnog tijela odlukom koja proizvodi pravne učinke ili ono postoji, ali nije utvrđeno takvom odlukom, razlikujemo sudsku i izvansudsku evikciju. Sudska evikcija je potpuna kada je predmet ispunjenja temeljem odluke oduzet kupcu trajno i potpuno

³³ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84, čl. 3.

³⁴ Bridge, *op. cit.* u bilj. 3, str. 518-519.

³⁵ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 42., 44-48.

³⁶ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 426-428.

³⁷ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 2., 8-9.

³⁸ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 536.

³⁹ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 428.

⁴⁰ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 2., 34.

⁴¹ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 530-531.

sa svim pravima. S druge strane, nepotpuna sudska evikcija je situacija u kojoj je odlukom nadležnog tijela utvrđeno da je pravo kupca umanjeno ili ograničeno u korist trećeg.^{42 43}

Zakonom propisana pravila o odgovornosti za pravne nedostatke su dispozitivne prirode, dakle stranke ih mogu ugovorom isključiti ili ograničiti odnosno odgovornost mogu urediti na drugačiji način od onog koji je predviđen zakonom.^{44 45 46 47} Međutim, ugovorno ograničenje ili isključenje odgovornosti je ništetno ako je prodavatelju u vrijeme sklapanja ugovora bio poznat ili mu nije mogao ostati nepoznat neki pravni nedostatak.^{48 49} Također, nije moguće ugovoriti oslobođenje od odgovornosti prodavatelja za povrat cijene u slučaju raskida ugovora.⁵⁰

Pravne praznine u odredbama o pravnim nedostacima mogu se popunjavati odredbama o materijalnim nedostacima i *vice versa* u mjeri i na način koji odgovara različitoj faktičnoj prirodi tih nedostataka.⁵¹

Pravila o pravnim nedostacima koja su propisana za kupoprodaju primjenjuju se supsidijarno na sve druge naplatne ugovore o prijenosu stvari i prava.⁵² Međutim, važno je naglasiti da kupoprodaja nije jedini pravni posao kod kojeg su mogući pravni nedostaci niti je jedini pravni posao kod kojega je zakonom uređen institut pravnih nedostataka, primjerice ZOO uređuje pravne nedostatke kod ugovora o zamjeni, ugovora o zakupu, ugovora o licenci itd.⁵³ Međutim, s obzirom na frekventnost kupoprodaje u domaćem i međunarodnom pravnom prometu u ovom radu će se obrađivati pravila o pravnim nedostacima propisana za kupoprodaju.

⁴² *Ibid.*, str. 532.

⁴³ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 2.

⁴⁴ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 426-429.

⁴⁵ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 2.

⁴⁶ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 547.

⁴⁷ ZOO, čl. 435. st. 1.

⁴⁸ ZOO, čl. 435. st. 2.

⁴⁹ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 547.

⁵⁰ *Ibid.*, str. 548.

⁵¹ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 7.

⁵² ZOO, čl. 357. st. 3.

⁵³ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 527-529.

b. Odgovornost prodavatelja

Odgovornost za pravne nedostatke se sastoji u obvezi prodavatelja da osigura kupcu cjelovito i od trećih nesmetano vršenje prava koje je na njega ugovorom preneseno i supsidijarno ispunjenje sankcija koje proizlaze s naslova zaštite od evikcije. Konkretno, prodavatelj je obvezan zaštititi kupca od zahtjeva trećeg. Obvezan je podnijeti dokaze kojima će odbiti tužbeni zahtjev trećeg odnosno njegove prigovore (u situaciji kada je kupac na strani tužitelja). U slučaju da nije uspio obraniti kupca ili ako se na kupčev poziv prodavatelj nije odazvao, prodavatelj je dužan vratiti kupoprodajnu cijenu i nadoknaditi kupcu nastale štete.⁵⁴

Odgovornost za pravne nedostatke je ustanovljena čl. 357. st. 2. ZOO-a koji određuje da prodavatelj odgovara za pravne nedostatke ispunjenja te je dužan štiti kupca od prava i zahtjeva trećih kojima bi njegovo pravo bilo suženo ili isključeno.^{55 56} U tom smislu čl. 430. ZOO-a određuje da prodavatelj odgovara ako na stvari postoji neko pravo trećeg koje isključuje, umanjuje ili ograničuje kupčevo pravo, a o tom pravu kupac nije obaviješten niti je pristao uzeti stvar opterećenu tim pravom. Također, prodavatelj jamči da kupčevo pravo postoji i da nema pravnih smetnji za njegovo ostvarenje.⁵⁷

Stjecanja od nevlasnika propisano čl. 118. Zakonom o vlasništvu i drugim stvarnim pravima⁵⁸ predstavlja iznimku u odnosu na propisanu odgovornost za pravne nedostatke. Naime, u slučaju stjecanja pokretnine naplatnim pravnim poslom u dobroj vjeri, vlasništvo se prenosi na kupca čak i ako prodavatelj nije vlasnik, pod uvjetom da predmetna pokretnina nije vlasniku ukradena, odnosno da ju on nije izgubio ili zametnuo.⁵⁹ Dakle, u ovom slučaju u pravilu nema pravnog nedostatka.⁶⁰ Druga je iznimka slučaj strogo generičke pokretnine, takve su pokretnine one kod kojih ne postoji ni jedan element, odnosno obilježje prema kojem se jedna pokretnina može razlikovati od druge pokretnine istog roda. U ovom slučaju vlasništvo trećeg predstavlja

⁵⁴ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 529.

⁵⁵ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 6., 16-17.

⁵⁶ ZOO, čl. 357. st. 2.

⁵⁷ ZOO, čl. 430.

⁵⁸ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14

⁵⁹ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, čl. 118.

⁶⁰ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 11.

pravni nedostatak u materijalnopravnom smislu, međutim u postupovnopravnom smislu ne postoji mogućnosti dokazivanja tog nedostatka.⁶¹

i. Naplatnost pravnog posla

Odgovornost prodavatelja za pravne nedostatke postoji samo kod naplatnih poslova.^{62 63 64} Na načelu jednake vrijednosti uzajamnih činidbi, koje se veže uz naplatne poslove, počivaju pravila o odgovornosti za pravne nedostatke. Drugim riječima, potencijalni nedostaci, materijalni i pravni, vrijeđaju jednakost uzajamnih činidbi.^{65 66}

ii. Postojanje pravnog nedostatka

Dužnikova odgovornost za pravne nedostatke nastaje ako predmet činidbe ima nedostatak.⁶⁷

Smatra se da pravni nedostatak i posljedično odgovornost prodavatelja, postoji ako pravo trećeg zaista postoji. Drugim riječima, prema hrvatskom pravu nije dovoljno da postoji uvjerenje ili pretenzija o postojanju prava trećeg. Međutim, to ne znači da je potrebno utvrđenje suda o postojanju pravnog nedostatka, već je činjenica postojanja prava trećega, kao takva, dovoljna. U tom smislu, nije potrebno ni da treći poduzme neku pravnu radnju radi utvrđenja, ostvarenja ili zaštite svog prava niti je potrebno da iz njegovog prava proizlazi zahtjev.^{68 69} Dakle, čak i ako pravo trećeg još ne ograničava ili isključuje faktičnu mogućnost uporabe robe, samim postojanjem ograničava ili isključuje kupčevo pravo te može utjecati na njegov pravni položaj.⁷⁰

Pravni nedostatak može biti svako postojeće privatno subjektivno pravo i svako javnopravno ograničenje koje umanjuje ili isključuje ono pravo koje kupac treba pravnim poslom steći.⁷¹

⁶¹ *Ibid.*, str. 11.

⁶² Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 426.

⁶³ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 5., 20-21.

⁶⁴ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 523.

⁶⁵ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 5., 20-21.

⁶⁶ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 526.

⁶⁷ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str.

⁶⁸ *Ibid.*, str. 10., 20.

⁶⁹ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 535.

⁷⁰ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 10-11.

⁷¹ *Ibid.*, str. 11.

Privatno subjektivno pravo koja predstavlja pravni nedostatak može biti bilo koje stvarno pravo, autorsko pravo, pravo industrijskog, odnosno intelektualnog vlasništva ili pravo obveznog pravnog karaktera.⁷² U suvremenom pravnom prometu sve veću važnost zauzimaju prava industrijskog vlasništva, dok s druge strane obvezna prava, kao pravni nedostaci, predstavljaju više iznimku nego pravilo. Tome je ponajviše razlog njihov relativni, a ne apsolutni karakter.⁷³ Može se zaključiti da pravni nedostatak predstavljaju apsolutna prava trećih, dok relativna prava predstavljaju takav nedostatak samo ako se njihov učinak proteže i na kupca, primjerice ako su upisana u zemljišne knjige, poput ugovorenog pridržaj vlasništva između prodavatelja i trećeg.⁷⁴

Javnopravno ograničenje postoji kada tijelo javnog prava, država ili lokalna, odnosno regionalna samouprava pri izvršavanju javne vlasti općim ili posebnim pravnim aktom umanju ili isključi pravo ili ovlast koje po ugovoru pripadaju kupcu.⁷⁵ U slučaju javnopravnih ograničenja, postoje dvije iznimke u odnosu na generalno uređenje pravnih nedostataka. Prvo, prodavatelj odgovara ako je znao za javnopravna ograničenja. Drugo, prodavatelj odgovara i za nedostatke koji nastanu nakon što kupac stekne stvar ili pravo, ako je znao da se mogu očekivati. Dakle, prodavatelj odgovara ako je znao za ograničenja javnopravne naravi ili je znao da se mogu očekivati, a da ih pritom nije ih priopćio kupcu niti je kupac za njih znao.^{76 77}

78 79

Međutim, važno je naglasiti da je u slučaju sklapanja ugovora o predmetu, koji je javnopravnom odlukom stavljen izvan prometa, takav ugovor u cijelosti ništetan. Dakle, u tom slučaju ne postoji pravni nedostatak.⁸⁰

⁷² Primjerice, pravo vlasništva ili pravo služnosti se mogu pojaviti kao stvarnopravni nedostaci, pravni nedostatak u obliku autorskog prava može biti bilo koji dio sadržaja tog prava - moralno, imovinsko ili drugo pravo autora; patent, zaštićeno industrijsko obličje, žig, uporabni model i sl. predstavljaju pravne nedostatke iz grupe industrijskog i intelektualnog prava vlasništva dok se kao primjer obveznog pravnog nedostatke može pojaviti ugovoreni pridržaj vlasništva.

⁷³ Naime, apsolutna prava su ona prava koja djeluju prema svima, dakle i prema trećima, dok relativna prava imaju djelovanje samo između stranaka određenog pravnog odnosa, ali ne prema trećima.

⁷⁴ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 10-13.

⁷⁵ *Ibid.*, str. 13.

⁷⁶ Više o kupčevom znanju *supra* (iv. Znanje kupca)

⁷⁷ ZOO, čl. 436.

⁷⁸ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 14.

⁷⁹ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 539.

⁸⁰ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 14.

Pitanje kada treba postojati pravo trećega da bi prodavatelj bio odgovoran za pravni nedostatak prijeporno je u literaturi. Slakoper smatra da prodavatelj odgovara samo za nedostatke koji postoje do trenutka predaje.⁸¹ Klarić i Vedriš te Belanić pak smatraju da je za nastajanje odgovornosti važan trenutak ispunjenja ugovora, odnosno, da bi prodavatelj odgovarao, pravni nedostatak treba postojati prije stjecanja vlasništva na predmetu (točan trenutak stjecanja ovisi o načinu stjecanja i vrsti stvari).^{82 83 84}

iii. Znanje prodavatelja

Prodavateljevo znanje nije preduvjet za postojanje njegove odgovornosti za pravne nedostatke jer on odgovara prema objektivnom kriteriju.⁸⁵ Njegova odgovornost nije posljedica njegove potencijalne *mala fides*, nego posljedica povrede načela jednakih vrijednosti činidbe. Međutim, njegova mala fides može utjecati na visinu naknade. Također, pitanje prodavateljevog znanja je od važnosti za ugovorno isključenje odgovornosti.⁸⁶

iv. Znanje kupca

Kupčevo neznanje o postojanju nedostatka u vrijeme očitovanja volje za sklapanje ugovora je pretpostavka za postojanje prodavateljeve odgovornosti za pravne nedostatke. Drugim riječima, ako je kupac znao ili morao znati za pravni nedostatak, prodavatelj ne odgovara za njega. Način kupčevog saznanja za nedostatak je irelevantan.^{87 88} Prema Slakoperu i Belaniću sa znanjem treba izjednačiti situaciju u kojoj je pravni nedostatak vidljiv iz javnih knjiga ili sličnih javno dostupnih registara jer prodavatelj ne bi trebao odgovarati za situaciju u kojoj je kupčevo neznanje posljedica njegova propuštanja primjene dužne pozornosti.^{89 90}

⁸¹ *Ibid.*, str. 14-15.

⁸² Namje, vlasništvo se stječe u različitom trenutku s obzirom na to je li stjecanje originarno (u trenutku ispunjenja zakonom predviđenih pretpostavki) ili derivativno. U slučaju derivativnog stjecanja vlasništva, vlasništvo se stječe u različitom trenutku s obzirom na to je li u pitanju pokretnina (predajom stvari u slobodan posjed) ili nekretnina (trenutkom podnošenja zahtjeva za uknjižbu).

⁸³ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 536-538.

⁸⁴ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 426.

⁸⁵ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 20.

⁸⁶ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 540-541.

⁸⁷ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 22.

⁸⁸ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 539-540.

⁸⁹ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 23.

⁹⁰ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 540.

Ako kupac sazna za pravni nedostatak u razdoblju između očitovanja volje i trenutka ispunjenja, nije dužan prihvatiti činidbu, dok se s druge strane prihvaćanje činidbe može tumačiti kao prešutni pristanak na preuzimanje činidbe s takvim nedostatkom.⁹¹ Međutim, čak i ako je kupac u trenutku sklapanja ugovora znao za mogućnost postojanja pravnog nedostatka ima pravo na povrat, jer bi se u suprotnom radilo o neosnovanom bogaćenju prodavatelja.^{92 93}

v. Obavješćavanje

Kupac je dužan obavijestiti prodavatelja o mogućnosti postojanja pravnih nedostataka, međutim važno je naglasiti da samo obavješćavanje nije pretpostavka prodavateljeve odgovornosti.⁹⁴ Dužnost postoji u trenutku kada se pokaže da treći polaže neko pravo na predmetu ispunjenja neovisno o tome je li već došlo do sudskog postupka ili nije. Činjenica da je postupak pokrenut od strane trećeg ili od strane kupca (primjerice, tužba na negativno utvrđenje) je irelevantna za kupčevu obvezu obavješćavanja.^{95 96 97} Dužnost obavješćavanja postoji neovisno o načinu na koji je kupac saznao za potencijalni pravni nedostatak.⁹⁸ Svrha obavješćavanja je da se omogući prodavatelju da kao umješać sudjeluje u parnici te na taj način pomogne kupcu da uspije u parnici.⁹⁹

Generalno, kada kupac ne obavijesti prodavatelja o mogućnosti postojanja pravnih nedostataka, kupac prema čl. 348. odgovara prodavatelju za štetu koja je prodavatelju nastala zato što nije bio pravovremeno obaviješten.^{100 101}

Međutim, obavješćavanje predstavlja posebnu pretpostavku za očuvanje prava s naslova pravnih nedostataka u slučaju sudske evikcije, konkretno u slučaju u kojem je kupac izgubio u sporu u koji se upustio. Naime, ako prodavatelj dokaže da je raspolagao sredstvima kojima je

⁹¹ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 22.

⁹² ZOO, čl.432. st. 4.

⁹³ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 539.

⁹⁴ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 20.

⁹⁵ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 428.

⁹⁶ ZOO, čl. 431.

⁹⁷ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 24.

⁹⁸ *Ibid.*, str. 25.

⁹⁹ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 541.

¹⁰⁰ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 26.

¹⁰¹ ZOO, čl. 348.

mogao odbiti zahtjev treće osobe, a kupac ga nije obavijestio o sudskom sporu, kupac gubi prava prema prodavatelju s naslova odgovornosti za pravne nedostatke.^{102 103 104}

Izneseno pravilo ne vrijedi u slučajevima kada je prodavatelju unaprijed poznato da treći raspolaze nekim pravom na stvari i slučajevima kada je pravo trećeg očito osnovano. U tim situacijama izostanak obavještanja neće dovesti ni do kakvih štetnih posljedica za kupca.¹⁰⁵

106

c. Sankcije

U slučaju postojanja pravnih nedostataka kupac stječe određena prava, dok za prodavatelja nastaju odgovarajuće obveze. Za kupca nastaju sljedeća prava: pravo tražiti otklanjanje nedostatka ili alternativno pravo na sniženje cijene, pravo na jednostrani raskid ugovora, pravo na naknadu iznosa isplaćenog trećem kako bi treći odustao od predmetnog prava i pravo na naknadu štete koja je posljedica postojanja nedostatka. Konačno, posljedica pravnog nedostatka može biti i raskid ugovora po zakonu.¹⁰⁷

i. Zahtjev za otklanjanje nedostataka

U slučaju izvansudske evikcije kupac može zahtijevati otklanjanje nedostatka. Za njega to pravo nastaje u trenutku ispunjenja pretpostavki prodavateljeve odgovornosti (dakle, ako roba ima pravni nedostatak, a kupac nije pristao uzeti robu opterećenu tim nedostatkom te odgovornost za pravne nedostatke nije ugovorom isključena). S druge strane, u slučaju sudske evikcije, kupac za vrijeme trajanja postupka ne bi mogao u odvojenom postupku tražiti otklanjanje nedostatka, jer je svrha tog postupka meritorno utvrđivanje postojanja prava trećeg. U toj situaciji obavještanje i pozivanje na sudjelovanje prodavatelja u postupak se može shvatiti kao zahtjev za otklanjanje pravnog nedostatka.

¹⁰² ZOO, čl. 433.

¹⁰³ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 25-26.

¹⁰⁴ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 541.

¹⁰⁵ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 24.

¹⁰⁶ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 542.

¹⁰⁷ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 27.

Zahtjev za otklanjanje nedostatka je jednostrano očitovanje volje kupca koje može biti dano prodavatelju na svaki valjani način očitovanja volje. U praksi će to najčešće biti riječima, ali je dopušteno i znacima ili konkludentnim radnjama.¹⁰⁸

Zahtjev za otklanjanje nedostatka može imati dva oblika - otklanjanje prava treće osobe s predmeta ispunjenja ili predaju drugog predmeta bez pravnog nedostatka. U situaciji kada je predmet ispunjenja individualan, jedina mogućnost jest zahtijevanje otklanjanja prava ili zahtjeva trećeg. Kod zamjenjivih predmeta kupac može zahtijevati otklanjanje pravnog nedostatka, ali i predaju drugog predmeta istog roda bez pravnog nedostatka.^{109 110} U tom slučaju prodavatelju pripada pravo izbora hoće li predmet osloboditi od prava trećeg ili predati kupcu novi predmet neopterećen bilo kakvim pravima trećeg, ali samo ako to ne pogoršava položaj kupca.¹¹¹

Prodavatelj je dužan otkloniti nedostatak u razumnom roku koji počinje teći u trenutku izricanja zahtjeva za otklanjanje nedostatka od strane kupca. Načelno rok treba biti duži u situacijama u kojima kupac zahtijeva oslobođenje od prava trećih, a kraći kada zahtijeva predaju druge stvari bez nedostatka.¹¹²

Troškove otklanjanja nedostatka snosi prodavatelj.¹¹³

ii. Pravo na sniženje cijene

Pravo kupca na sniženje cijene postoji alternativno sa zahtjevom za otklanjanje nedostatka u slučajevima izvansudske i djelomične sudske evikcije, odnosno u situaciji u kojoj je u postupku utvrđeno da na predmetu postoji pravo treće osobe koje umanjuje ili ograničava pravo kupca. Razmjerno sniženje cijene znači sniženje sukladno omjeru vrijednosti predmeta bez i s nedostatkom u vrijeme sklapanja ugovora.¹¹⁴

¹⁰⁸ *Ibid.*, str. 17.

¹⁰⁹ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 428.

¹¹⁰ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 28-29.

¹¹¹ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 28-29.

¹¹² Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 30-31.

¹¹³ *Ibid.*, str. 29.

¹¹⁴ *Ibid.*, str. 29.

iii. Pravo na jednostrani raskid ugovora

Kupac stječe pravo na jednostrani raskid ugovora u slučajevima izvansudske evikcije i djelomične sudske evikcije. Pravo na jednostrani raskid ugovora postoji alternativno s pravom na sniženje cijene.^{115 116 117}

U slučaju izvansudske evikcije, kupac stječe pravo na jednostrani raskid ugovora kada su kumulativno ispunjene sljedeće pretpostavke: (1) od prodavatelja je zahtijevao da otkloni pravni nedostatak, (2) od zahtjeva je prošao razumni rok, a prodavatelj nije otklonio nedostatak i (3) ako radi nedostatka nije moguće ostvariti svrhu ugovora.^{118 119 120 121}

Čl. 412. st. 2. ZOO-a predviđa tri iznimke kada kupac može raskinuti ugovor usprkos tome što nije prošao razumni rok. Prva se odnosi na slučaj u kojem prodavatelj nakon obavijesti o nedostatku priopći da neće ispuniti ugovor. Drugu iznimku predstavlja situacija u kojoj iz okolnosti slučaja proizlazi da prodavatelj niti u naknadnom roku neće moći ispuniti ugovor. Posljednja iznimka predviđena čl. 412. st. 2. odnosi se na situaciju u kojoj kupac radi zakašnjenja ne može ostvariti svrhu ugovora.¹²²

Ugovor se raskida jednostranim očitovanjem volje od strane kupca, koje može biti dano na bilo koji valjani način. Tako se volja za raskid može očitovati i vraćanjem predmeta prodaje i zahtijevanjem vraćanja plaćenog iznosa. Raskid proizvodi učinak u trenutku kada ga prodavatelj primi ili stekne mogućnost saznanja sadržaja očitovanja volje. Učinci jednostranog raskida su jednaki redovitim učincima raskida - nastaje stanje kakvo je postojalo prije sklapanja ugovora, nestaju ugovorne obveze i pravni temelj njihova ispunjenja, a za stranke nastaje obveza restitucije, odnosno povrata primljenog.¹²³

¹¹⁵ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 543.

¹¹⁶ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1 str. 30.

¹¹⁷ ZOO, čl. 432. st. 1.

¹¹⁸ S druge strane, u slučaju djelomične sudske evikcije kupac ne treba zahtijevati otklanjanje pravnog nedostatke jer se pretpostavlja da ukoliko je prodavatelj bio u mogućnost takav nedostatak otkloniti do djelomične sudske evikcije ne bi uopće došlo.

¹¹⁹ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 30.

¹²⁰ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 428.

¹²¹ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 543.

¹²² ZOO, čl. 412. st. 2.

¹²³ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 31-32.

iv. Pravo na naknadu iznosa isplaćenog trećem

Iznimnu situaciju predstavlja slučaj u kojem je pravo trećeg očito osnovano. U tom slučaju kupac može trećem njegovo pravo priznati bez upuštanja u spor i obavještanja prodavatelja te mu može isplatiti naknadu za odustanak od prava bez opasnosti od gubitka prava s naslova odgovornosti za pravne nedostatke.^{124 125 126 127}

Može se reći da je pravo očito osnovano kada je njegovo postojanje posve neprijeporno, kada o njegovu postojanju postoje čvrsti dokazi koji bi u postupku predstavljali činjenični temelj za usvajanje zahtjeva trećeg te kada postoji sigurnost da ne postoje jednako jaki ili jači suprotni dokazi. U svakom slučaju pitanje je li pravo trećeg očito osnovano je pitanje koje treba prosuđivati prema objektivnim kriterijima pravne struke.¹²⁸

Odustanak od prava trećeg u zamjenu za određenu naknadu ima karakter dvostranoobveznog ugovora.¹²⁹ Prodavatelj se može osloboditi odgovornosti za pravni nedostatak ako kupcu naknadi tako plaćeni iznos i pretrpljenu štetu.^{130 131 132}

v. Pravo na naknadu štete

Pravo na naknadu štete koju je kupac pretrpio zbog postojanja pravnih nedostataka pripada mu kumulativno sa svim gore navedenim pravima.¹³³ Slakoper ističe da mogućnost kumulativnog isticanja prava na naknadu štete ne isključuje mogućnost samostalnog isticanja tog zahtjeva i *vice versa*.¹³⁴

¹²⁴ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 429.

¹²⁵ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 32.

¹²⁶ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 543-544.

¹²⁷ ZOO, čl. 434. st. 1.

¹²⁸ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 32.

¹²⁹ *Ibid.*, str. 33.

¹³⁰ ZOO, čl. 434. st. 2.

¹³¹ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 429.

¹³² Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 543-544.

¹³³ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 428.-429.

¹³⁴ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 36-37.

Čl. 432. st. 3. ZOO-a upućuje na primjenu općih pravila o odgovornosti za štetu.¹³⁵ Slakoper tumači predmetnu odredbu zakona na način da se trebaju primijeniti odredbe o ugovornoj odgovornosti za naknadu štete iz čl. 342. do 349. ZOO-a iz odsjeka o učincima ugovora.¹³⁶

Šteta mora biti izravna posljedica postojanja pravnog nedostatka, između štete i pravnog nedostatka mora postojati izravna i neprekinuta uzročna veza, a pravni nedostatak mora biti uobičajeni uzrok nastale štete.¹³⁷

Kupac ima pravo na naknadu stvarne štete i izmakle dobiti.¹³⁸ Kupac također ima pravo i na naknadu štete koju je pretrpio na drugim svojim dobrima zbog predmetnog nedostatka, odnosno ima pravo na naknadu *damnum extra rem* ili popratne štete.¹³⁹

Međutim, čl. 432. st. 4. ZOO-a propisuje jednu iznimku prema kojoj u slučaju da je kupac u trenutku sklapanja ugovora znao za mogućnost postojanja pravnog nedostatka on neće imati pravo na naknadu štete, već samo pravo na povrat, odnosno sniženje cijene.^{140 141}

vi. Raskid ugovora po zakonu

U slučaju potpune evikcije, odnosno u slučaju kada treći putem suda oduzme predmet ispunjenja kupcu, ugovor se raskida po samom zakonu.^{142 143 144}

d. Prestanak odgovornosti za pravne nedostatke

Prodavateljeva odgovornost prestaje ispunjenjem obveze ili istekom prekluzivnih rokova u kojima kupac treba poduzeti pravne radnje za očuvanje ili ostvarenje prava.¹⁴⁵

¹³⁵ ZOO, čl. 432. st. 3.

¹³⁶ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 37.

¹³⁷ *Ibid.*, str. 37.

¹³⁸ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 544.

¹³⁹ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 37-38.

¹⁴⁰ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 428-429.

¹⁴¹ ZOO, čl. 432. st. 4.

¹⁴² Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 428.

¹⁴³ ZOO, čl. 432. st. 1.

¹⁴⁴ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 543.

¹⁴⁵ Slakoper, *op. cit.* u bilj. 1, str. 39.

Sukladno čl. 347. ZOO-a subjektivni prekluzivni rok u slučaju izvansudske evikcije iznosi godinu dana od saznanja za postojanje prava trećeg.^{146 147 148}

S druge strane, u slučaju sudske evikcije, ako je treća osoba prije isteka tog roka pokrenula spor, a kupac je pozvao prodavatelja da se umiješa, pravo kupca prestaje istekom objektivnog prekluzivnog roka od 6 mjeseci od pravomoćnog okončanja spora.^{149 150 151}

4. Odgovornost za pravne nedostatke prema Konvenciji Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe

a. Općenito

Prije izlaganja o uređenju pravnih nedostataka prema Bečkoj konvenciji važno je naglasiti da ona navodi dužnost prodavatelja da prenese pravo vlasništva i pravo uživanja posjeda, međutim Bečka konvencija ne uređuje prijenos vlasništva^{152 153 154 155 156}, odnos između trećeg i kupca i pravne posljedice postojanja prava trećeg¹⁵⁷, kao ni okolnosti u kojima treći može iskoristiti pravo osiguranja na stvari koja pripadaju drugoj osobi. Ti se pravni problemi uređuju

¹⁴⁶ ZOO, čl. 437. st. 1.

¹⁴⁷ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 429.

¹⁴⁸ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 548.

¹⁴⁹ ZOO, čl. 437. st. 2.

¹⁵⁰ Klarić, Vedriš, *op. cit.* u bilj. 9, str. 429.

¹⁵¹ Belanić, *op. cit.* u bilj. 2, str. 548.

¹⁵² Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84, čl. 4.

¹⁵³ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 169.

¹⁵⁴ *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods*, United Nations, New York, 2016., str. 207.

¹⁵⁵ Kröll, S.; Mistelis, L.; Perales Viscasillas P., *UN Convention on Contracts for the International Sales of Goods (CISG)*, Verlag C. H. Beck, München, 2011., str. 636.

¹⁵⁶ Schlechtriem, P.; Schwenger, I., *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, Oxford University Press, 2016, str. 681.

¹⁵⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 636.

mjerodavnim domaćim pravom^{158 159 160}, dakle u slučaju u kojem je mjerodavno hrvatsko pravo te odnose uređuje ZOO.

Unutar Bečke konvencije pitanja koja se odnose na zahtjeve trećih organizirana su između članaka 41. i 44. Bečka konvencija propisuje različiti pravni režim za pravne nedostatke temeljene na pravu industrijskog i drugim pravima intelektualnog vlasništva (čl. 42.) u odnosu na pravne nedostatke temeljene na ostalim pravima (čl. 41.) Pravni lijekovi u slučaju neispunjenja propisani su člancima 45. do 52., dok je naknada štete propisana odvojeno u člancima 74. do 77.¹⁶¹

b. Opća odgovornost za pravne nedostatke - članak 41.

Prodavatelj je dužan isporučiti robu slobodnu od prava i zahtjeva trećih, osim ako kupac pristane primiti robu opterećenu pravom ili potraživanjem.^{162 163}

i. Znanje i namjera prodavatelja

Za postojanje odgovornosti prema čl. 41. Bečke konvencije nije potrebno znanje niti namjera prodavatelja. Prodavatelj odgovara neovisno o tome je li znao za pravni nedostatak ili nije.¹⁶⁴

ii. Prava i zahtjevi trećih osoba

Pojam pravo (*right*) se odnosi na egzistirajuće pravo, dok pojam zahtjev (*claim*) odnosi na pravo za koje se samo tvrdi da postoji.¹⁶⁵

U opseg čl. 41. ulaze sva vlasnička i ugovorna prava. Odlučujući faktor je ima li treći kontrolu nad robom, odnosno može li ograničiti kupca u njegovoj upotrebi i raspolaganju robom.¹⁶⁶

¹⁵⁸ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 169.

¹⁵⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 636.

¹⁶⁰ Schlechtriem, Schwenzler, *op. cit.* u bilj. 156, str. 681.

¹⁶¹ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84

¹⁶² Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84, čl. 41.

¹⁶³ *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods*, *op.cit.* u bilj. 143., str. 207.

¹⁶⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 636-637.

¹⁶⁵ *Ibid.*, str. 637.

¹⁶⁶ *Ibid.*, str. 637.

Primarna svrha ovog članka je omogućiti kupcu nesmetano uživanje u posjedu i vlasništvu robe.¹⁶⁷ Dakle, smatra se da povreda čl. 41. postoji osobito kada prodavatelj ne prenese pravo vlasništva na kupca^{168 169 170} ili je kupcu uskraćen posjed robe.^{171 172} Ugovorna prava spadaju pod opseg čl. 41. ukoliko mogu biti istaknuta protiv kupca. U slučaju kada ugovorna prava postoje samo u odnosu na prodavatelja, ali ne i na kupca, prava koja ima treći prema prodavatelju ne spadaju pod opseg čl. 41. u smislu “prava” (*right*), usprkos tomu prodavatelj je dužan u odnosu na njih zaštititi kupca jer se takva prava smatraju “zahtjevom” (*claim*) u smislu čl. 41. Bečke konvencije.¹⁷³

Kao što je već istaknuto, povreda čl. 41. postoji ne samo kada treći ima određeno pravo na stvari, već i kada postoji samo zahtjev, čak i ako je takav neopravdan (*unjustified*).^{174 175} Dakle, za postojanje odgovornosti prema čl. 41. Bečke konvencije je irelevantno ima li treći zaista pravo ili nema.¹⁷⁶

U literaturi je prijeporno postoji li povreda čl. 41. čak i u slučaju neozbiljnog, odnosno nerazumnog (*frivolous, unreasonable*) zahtjeva.^{177 178} Huber i Mullis, Kröll, Mistelis, i Perales Viscasillas te Schlechtriem i Schwenger smatraju da povreda postoji čim je zahtjev postavljen prema robi, neovisno o tome je li osnovan.^{179 180 181} Naime, čl. 41. želi od samog početka pružiti

¹⁶⁷ *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods, op.cit.* u bilj. 143., str. 207.

¹⁶⁸ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 636.

¹⁶⁹ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 170-171.

¹⁷⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 637.

¹⁷¹ *Ibid.*, str. 636.

¹⁷² *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods, op.cit.* u bilj. 143., str. 207.

¹⁷³ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 638.

¹⁷⁴ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 172.

¹⁷⁵ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 153, str. 638.

¹⁷⁶ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 685.

¹⁷⁷ *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods, op.cit.* u bilj. 143., str. 207.

¹⁷⁸ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 639.

¹⁷⁹ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 172.

¹⁸⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 638-639.

¹⁸¹ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 685.

kupcu zaštitu spram bilo kakvih zahtjeva trećih vezanih uz robu koju je kupio.^{182 183 184} Može se reći da čl. 41. štiti normalna očekivanja kupca, odnosno očekivanje da ‘ne kupuje tužbu’. U međunarodnoj trgovini kupcu je često komplicirano i skupo ocjenjivati osnovanost zahtjeva trećih, a pravo koje regulira te zahtjeve mu je redovito nepoznato. Pored toga, osporavanje zahtjeva trećih troši kupčeve resurse i ometa njegovo normalno poslovanje. Zato je prodavateljeva dužnost ukloniti takav teret s kupca. Konačno, prodavatelj je u značajno boljoj poziciji ocijeniti koji su zahtjevi trećih osnovani, a koji neozbiljni i posljedično jednostavni za pobiti u odgovarajućem postupku.¹⁸⁵ Konačno, ako je zahtjev nerazuman, odnosno neozbiljan, prodavatelj će ga bez problema osporiti i na taj način se osloboditi odgovornosti prema čl. 41.¹⁸⁶

Primjena čl. 41. je opravdana ako su zahtjevi podneseni s dovoljnom snagom da bi mogli ograničiti mogućnost upotrebe robe. Pritom, nije od značaja je li u tom pogledu pokrenut sudski postupak.¹⁸⁷

U opseg čl. 41. Bečke konvencije ne spadaju restrikcije javnih vlasti koje se tiču samih karakteristika robe, poput neudovoljavanja zdravstvenim ili sigurnosnim propisima, zabrana uvoza ili izvoza.^{188 189 190} Ali se smatra da restrikcije javnih vlasti koje su temeljene na pravima trećih ulaze u opseg čl. 41., primjerice slučaj konfiskacija ukradene robe bi ulazio u opseg čl. 41.^{191 192}

¹⁸² Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 172.

¹⁸³ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 638-639.

¹⁸⁴ *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods*, *op.cit.* u bilj. 143., str. 207.

¹⁸⁵ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 639.

¹⁸⁶ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 685.

¹⁸⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 639.

¹⁸⁸ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 170-171.

¹⁸⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 640.

¹⁹⁰ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 683.

¹⁹¹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 640.

¹⁹² Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 684.

iii. Vrijeme postojanja pravnog nedostatka

Za postojanje odgovornosti prema čl. 41. Bečke konvencije, prava ili zahtjevi treće osobe trebaju postojati u vrijeme predaje robe kupcu.^{193 194} Međutim, nije nužno da je treći u tom trenutku prava i zahtjeve već istaknuo, nego je dovoljno da su činjenice, na kojima počiva takvo pravo ili zahtjev, postojale u trenutku dostave robe.¹⁹⁵

Vrijeme sklapanja ugovora i vrijeme isticanja prava ili zahtjeva su potpuno irelevantni za uspostavu odgovornosti prema čl. 41.^{196 197}

iv. Isključenje odgovornosti

Odgovornost za pravne nedostatke propisana čl. 41. Bečke konvencije isključena je u slučaju kada kupac pristane uzeti robu opterećenu pravom ili zahtjevom treće osobe te u slučaju kada stranke ugovorom isključe tu odgovornost. Oba navedena slučaja su izraz načela stranačke autonomije.^{198 199}

Za isključenje prodavateljeve odgovornosti nije dovoljno kupčevo znanje, već je potreban izričit pristanak. S obzirom na činjenicu da je kupčevo očekivanje primitka robe, koja je slobodna od prava i zahtjeva trećih, jedno od najosnovnijih, njegov pristanak treba tumačiti vrlo strogo. Tako se, primjerice, sama činjenica primitka robe za koju kupac zna da je opterećena pravnim nedostatkom neće automatski smatrati pristankom potrebnim za oslobođenje odgovornosti propisane čl. 41. S druge strane, smatra se da postoji pristanak koji koji oslobađa prodavatelja od odgovornosti za pravne nedostatke ako je kupac primio robu nakon što je prodavatelj eksplicitno naveo da je roba opterećena pravima trećih te da ju od tih prava neće osloboditi do isporuke.^{200 201}

¹⁹³ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 641.

¹⁹⁴ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 173.

¹⁹⁵ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 641.

¹⁹⁶ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 641.

¹⁹⁷ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 688.

¹⁹⁸ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 641-643.

¹⁹⁹ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 688-689.

²⁰⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 642.

²⁰¹ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 688-689.

Sukladno čl. 6. Bečke konvencije, stranke mogu isključiti ili modificirati odgovornost za pravne nedostatke. Uobičajeno, minimum zaštite kupca je propisan nacionalnim pravima.²⁰²
203

v. Obavještanje

Pod prijetnjom gubitka zaštite iz čl. 41. Bečke konvencije, kupac je dužan obavijestiti prodavatelja o naravi prava ili potraživanja treće osobe. Kupac je dužan obavijestiti prodavatelja unutar razumnog roka od kada je saznao za takva pravo ili potraživanje trećeg, odnosno od trenutka kada je za njih morao saznati. Međutim, prodavatelj se ne može pozivati na izostanak kupčeve obavijesti ako je znao za pravo ili potraživanje treće osobe i njihovu narav.^{204 205 206 207}

S obzirom da u odnosu na pravne nedostatke ne postoji dužnost pregleda robe na strani kupca, drži se da je kupac “morao znati” za postojanje pravnih nedostataka ukoliko postoje jasne indikacije da postoji pravo ili zahtjev treće osobe.²⁰⁸

Smatra se da je prodavatelj znao za pravni nedostatak ako je relevantno znanje postojalo u trenutku primanja obavijesti od strane kupca. Također, važno je naglasiti da je za ispunjenje pretpostavke znanja na strani prodavatelja potrebno da je on “znao”, dakle nije dovoljno da je on “mogao znati”.²⁰⁹

Međutim, ako je kupac imao valjani razlog zašto nije pravovremeno obavijestio prodavatelja o prirodi pravnog nedostatka, ima pravo tražiti smanjenje cijene ili naknadu štete, ali nema pravo na raskid ugovora.^{210 211 212}

²⁰² Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 643.

²⁰³ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 689.

²⁰⁴ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84, čl. 43.

²⁰⁵ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 177.

²⁰⁶ *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods*, *op. cit.* u bilj. 143., str. 211.

²⁰⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 636.

²⁰⁸ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 177.

²⁰⁹ *Ibid.*, str. 177-178.

²¹⁰ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84, čl. 44.

²¹¹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 636.

²¹² Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 178.

vi. Teret dokazivanja

Kupac je dužan dokazati da je roba opterećena pravima ili zahtjevima trećih. S druge strane prodavatelj, kako bi se oslobodio odgovornosti za povredu čl. 41. Bečke konvencije, mora dokazati da je kupac pristao primiti robu opterećenu pravima ili obvezama trećih ili da su stranke ugovorile isključivanje njegove odgovornosti za pravne nedostatke.^{213 214} Također, na kupcu je teret dokazivanja postojanja potencijalne štete prouzročene pravnim nedostatkom.²¹⁵

c. Industrijsko i drugo intelektualno vlasništvo - članak 42.

Autori Bečke konvencije prepoznali su rastuću važnost prava intelektualnog vlasništva i specifične probleme koje njihovo uređenje povlači za sobom. Naime, većina prava intelektualnog vlasništva je teritorijalno ograničena pri čemu postoje značajne razlike u uređenju tih prava u različitim pravnim sustavima. Dakle prava koja su zaštićena u jednom sustavu ne moraju biti zaštićena u drugom i *vice versa*. Zbog toga je za prodavatelje vrlo teško jamčiti da dostavljena roba ne krši nečije pravo industrijskog ili drugog intelektualnog vlasništva diljem svijeta.

Zbog toga autori Bečke konvencije izdvajaju uređenje pravnih nedostataka baziranih na tim pravima u odvojeni članak konvencije. U čl. 42. pokušali su pomiriti kupčevo legitimno očekivanje da će primiti robu, koja nije opterećena pravima intelektualnog i drugog industrijskog vlasništva, s prodavateljevim jednako legitimnim interesom ograničavanja njegove odgovornosti na probleme koje može predvidjeti i riješiti.²¹⁶

Članak 42. uređuje dužnost prodavatelja da dostavi robu slobodnu od prava ili zahtjeva trećih temeljenih na industrijskom i drugom intelektualnom vlasništvu.²¹⁷ To je uređenje povoljnije za prodavatelja od onog iz čl. 41. jer je za uspostavu njegove odgovornosti potrebno ispunjenje dodatnih zahtjeva.²¹⁸

²¹³ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 691.

²¹⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 645-646.

²¹⁵ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 691.

²¹⁶ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 648-649.

²¹⁷ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84, čl. 42. st. 1.

²¹⁸ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 636. i 648.

Za definicije pojmova industrijskog i intelektualnog vlasništva upućuje se na Konvenciju kojom se osniva Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo. Prema predmetnoj konvenciji takva su sva prava koja proizlaze iz intelektualne djelatnosti u industrijskom, znanstvenom, književnom i umjetničkom području. Dakle, sukladno danoj definiciji u opseg čl. 42. spadaju i sva prava vezana uz patente, žigove, industrijski dizajn, autorsko pravo i poslovne tajne.^{219 220 221}

i. Znanje prodavatelja

Prodavatelj odgovara za pravni nedostatak temeljen na industrijskom ili drugom intelektualnom vlasništvu samo ako je za taj nedostatak znao ili mu taj nedostatak nije mogao biti nepoznat u trenutku sklapanja ugovora.^{222 223 224} Takvo uvjetovanje odgovornosti se značajno razlikuje od onog iz čl. 41. gdje prodavatelj odgovara neovisno o znanju za potencijalni pravni nedostatak.²²⁵

Znanje se može pretpostaviti u svim slučajevima u kojima je treća osoba direktno kontaktirala prodavatelja ili je istaknula svoja prava ili zahtjeve protiv drugih kupaca. Irelevantno je smatra li prodavatelj takve zahtjeve neutemeljenima. Također, nije potrebno da je prodavatelj svjestan prirode prava ili zahtijeva treće osobe. Dakle, na temelju činjenica poznatih prodavatelju, zahtjev treće osobe treba biti razumno predvidiv.²²⁶

S druge strane, u literaturi su mišljenja podijeljena oko pojma “nije moglo biti nepoznato” (*could not have been unaware*). Prema nekima, primjerice Schlechtriem i Schwenger, ta konstrukcija podrazumijeva obvezu aktivnog istraživanja pravnog stanja, poput registara intelektualnog vlasništva u državi u kojoj će se roba koristiti ili prodavati, odnosno u državi kupčeva sjedišta.²²⁷ Drugi, primjerice, smatraju da takvo tumačenje stavlja preveliku odgovornost na prodavatelja te da ne postoji dužnost istraživanja. Oni smatraju da bi se

²¹⁹ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 174.

²²⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 651-652.

²²¹ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 694.

²²² Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84, čl. 42. st. 1.

²²³ *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods*, *op.cit.* u bilj. 143., str. 209.

²²⁴ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 176.

²²⁵ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 655.

²²⁶ *Ibid.*, str. 655.

²²⁷ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 701.

prodavateljeva odgovornost trebala svesti na suzdržavanje od ignoriranja očitih okolnosti koje upućuju na postojanje prava ili zahtjeva trećih, odnosno na izbjegavanje grube nepažnje s obzirom na informacije koje su mu dostupne u vrijeme sklapanja ugovora.^{228 229} Prema Kröllu, obveza istraživanja i njezin opseg ovise o veličini prodavatelja. Primjerice, tako se smatra da prodavatelju, koji je ujedno i proizvođač, koji ima vlastitu pravnu službu ili odvjetnički tim koji se uobičajeno bave pitanjima intelektualnog vlasništva, “nije moglo biti nepoznato” stanje u javnim registrima i publikacijama. S druge strane ne očekuje se od manjih prodavatelja da ulažu svoje resurse u istraživanje potencijalnih prava trećih koja nisu dostupna u javnim registrima i sl. Takva obveza nije nerazumna, osobito imajući na umu činjenicu da se provjera svodi na određenu državu ili državu kupčeva sjedišta imajući pritom u vidu i mogućnosti koje pruža internet.²³⁰

ii. Prava i zahtjevi trećih

Čl. 42. Bečke konvencije zaštićena su prava industrijskog i drugog intelektualnog vlasništva. Analogno čl. 41. zahtjevi ne moraju biti osnovani da bi predstavljali povredu čl. 42.²³¹ Može se reći da za postojanje odgovornosti prema čl. 42. nije važno postoji li pravo trećeg niti je li treći svoje pravo utužio.²³² Konačno, čl. 42. se smatra povrijeđenim čak i ako nije sigurno vrijeda li roba nečije pravo industrijskog ili drugog intelektualnog vlasništva kada treći još nije izrazio zahtjev, većovoljno je da je postupak vrlo vjerojatan.²³³

Samo takva pravna nesigurnost povezana s pravom trećeg često će onemogućiti kupca u korištenju robom.^{234 235} Primjerice, kupac se može izlagati opasnosti od strogih pravnih sankcija ako nastavi upotrebljavati ili prodavati robu potencijalno opterećenu tuđim pravom patenta ili licence. Ne može se očekivati od kupca da čeka da treći prijete ili čak podigne tužbu da bi bio u mogućnosti upotrijebiti pravna sredstva protiv prodavatelja.²³⁶ Također, prodavatelj

²²⁸ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 176.

²²⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 656.

²³⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 656-657.

²³¹ *Ibid.*, str. 650-651.

²³² Schlechtriem, Schwenzler, *op. cit.* u bilj. 156, str. 696.

²³³ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 650-651.

²³⁴ *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods, op.cit.* u bilj. 143., str. 209.

²³⁵ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 650-651.

²³⁶ *Ibid.*, str. 650-651.

je uglavnom u boljem položaju procijeniti koji su zahtjevi postavljeni u lošoj vjeri te može jednostavno obraniti kupca od takvih zahtjeva.

iii. Teritorijalna ograničenja

Teritorijalni karakter prava industrijskog i drugog intelektualnog vlasništva je polazna točka ograničavanja prodavateljeve odgovornosti na teritorijalnoj osnovi. Naime, prodavatelj koji ne može jamčiti da je roba slobodna od prava i zahtjeva trećih na osnovi industrijskog ili drugog intelektualnog vlasništva u cijelom svijetu, bi trebao jamčiti da je roba slobodna od takvih prava i zahtjeva trećih barem u zemljama u kojima je najvjerojatnije da će se roba upotrebljavati.²³⁷

Prodavatelj je dužan jamčiti da je roba slobodna od prava i zahtjeva trećih utemeljenih na industrijskom ili drugom intelektualnom vlasništvu u državi predviđene upotrebe stvari ili u državi kupčeva sjedišta.^{238 239 240 241}

Prodavatelj odgovara da je roba slobodna od prava i zahtjeva trećih utemeljenih na industrijskom ili drugom intelektualnom vlasništvu u državi koju su stanke u trenutku sklapanja ugovora imale na umu da će se u njoj roba dalje prodavati ili upotrebljavati. Nije potrebno da postoji izričiti ugovor o tome, već je dovoljno samo da to prodavatelj može iščitati iz okolnosti.^{242 243}

U slučajevima kada stranke nisu ugovorile specifičnu državu, prodavatelj je dužan dostaviti robu slobodnu od prava i zahtjeva trećih utemeljenih na industrijskom ili drugom intelektualnom vlasništvu u državi u kojoj kupac imao svoje sjedište u trenutku sklapanja ugovora.^{244 245 246}

²³⁷ *Ibid.*, str. 652.

²³⁸ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84, čl. 42. st. 1. (a) i (b)

²³⁹ *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods*, *op.cit.* u bilj. 143., str. 209.

²⁴⁰ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 175.

²⁴¹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 652.

²⁴² Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 175.

²⁴³ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 652-653.

²⁴⁴ *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods*, *op.cit.* u bilj. 143., str. 209.

²⁴⁵ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 175.

²⁴⁶ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 653-654.

iv. Vrijeme postojanja pravnog nedostatka

Obveza prodavatelja je ispunjena ako je roba u vrijeme dostave robe slobodna od prava i zahtjeva trećih utemeljenih na industrijskom ili drugom intelektualnom vlasništvu.^{247 248} Vrijeme sklapanja ugovora, iako relevantno za prosuđivanje prodavateljevog znanja, potpuno je irelevantno u kontekstu postojanja pravnog nedostatka jer ukoliko prodavatelj otkloni takav nedostatak do trenutka dostave robe, roba će se smatrati slobodnom od pravnih nedostataka.²⁴⁹

v. Isključenje odgovornosti

Prodavatelj ne odgovara za povredu čl. 42. ako je kupac znao ili mu nije moglo biti nepoznato pravo ili zahtjev trećeg utemeljen na industrijskom ili drugom intelektualnom vlasništvu u trenutku sklapanja ugovora.^{250 251 252 253} Za isključenje prodavateljeve odgovornosti je dovoljno da kupac zna za pravo ili zahtjev treće osobe, neovisno o tome smatra li on to pravo, odnosno zahtjev utemeljenim.²⁵⁴ Prodavatelju je također isključena odgovornost ako kupcu “nije moglo biti nepoznato” pravo ili zahtjev treće osobe. Unatoč tome što je tekst pravnog standarda u čl. 42. st. 2. identičan onom u st. 1. odgovornost kupca i prodavatelja se razlikuju. Naime, kupac nema nikakvu dužnost istraživati postojanje prava ili zahtjeva trećih čak niti u javno dostupnim registrima i publikacijama. Međutim, kupcu “ne može biti nepoznato” intelektualno pravo vlasništva treće osobe ako je ono svjetski poznato kao što su, primjerice, žigovi poznatih internacionalnih kompanija (npr. Coca-Cola).^{255 256}

Kupčevo znanje je relevantno za isključenje prodavateljeve odgovornosti ako je ono postojalo u vrijeme sklapanja ugovora. Naknadno stečeno znanje ne isključuje prodavateljevu

²⁴⁷ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 697.

²⁴⁸ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 654-655.

²⁴⁹ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 697-698.

²⁵⁰ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84, čl. 42. st. 2 (b)

²⁵¹ *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods*, *op.cit.* u bilj. 143., str. 209.

²⁵² Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 657.

²⁵³ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 176-177.

²⁵⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 658.

²⁵⁵ *Ibid.*, str. 658.

²⁵⁶ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 702.

odgovornost, ali pokreće tijek roka za obavještanje prodavatelja o pravnom nedostatku.²⁵⁷
258

Prodavateljeva odgovornost je također isključena kada je povreda intelektualnog prava vlasništva trećeg neposredna posljedica prodavateljevog udovoljavanju kupčevim tehničkim specifikacijama. Smatra se da su kupčeve specifikacije dovele do povrede prava trećih ako su bile toliko detaljne da prodavatelju nije imao drugih mogućnosti koje ne bi rezultirale povredom prava trećih. Pritom se ne traži znanje kupca o tome da njegove specifikacije dovode do povrede prava intelektualnog vlasništva treće osobe.^{259 260}

U skladu s čl. 6. Bečke konvencije, stranke mogu isključiti ili modificirati odgovornost za pravne nedostatke, međutim takvo isključenje ili uređenje ne može ići protiv uređenja propisanog primjenjivim nacionalnim pravom.²⁶¹

vi. Obavještanje

Sve rečeno za obvezu obavještanja kod čl. 41. vrijedi i ovdje.

vii. Teret dokazivanja

Na kupcu je teret dokazivanja postojanja prava ili zahtjeva trećeg utemeljenog na industrijskom ili drugom intelektualnom pravu vlasništva te postojanja prodavateljevog znanja.^{262 263 264}

S druge strane, ako se želi osloboditi odgovornosti, prodavatelj je dužan dokazati da je kupac znao za prava ili zahtjeva treće osobe ili da su povrede tog prava bile direktna posljedica postupanja po kupčevim tehničkim uputama.^{265 266}

²⁵⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 658.

²⁵⁸ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 703.

²⁵⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 658-659.

²⁶⁰ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 703.

²⁶¹ *Ibid.*, str. 704.

²⁶² *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods*, *op.cit.* u bilj. 143., str. 209.

²⁶³ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 661.

²⁶⁴ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 706.

²⁶⁵ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 661.

²⁶⁶ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 706.

d. Sankcije

Povreda dužnosti iz čl. 41. i 42. u pravilu ovlašćuje kupca na podnošenje nekog od pravnih lijekova predviđenih čl. 45. Bečke konvencije. Tako kupac može tražiti ispunjenje činidbe prema čl. 46., kao i naknadu štete prema čl. 74., a u slučaju bitne povrede ugovora može tražiti i raskid ugovora prema čl. 49.²⁶⁷

i. Zahtjev za ispunjenje obveze

U slučaju kada je roba opterećena pravnim nedostatkom kupac ima pravo zahtijevati od prodavatelja da ispuni svoju obvezu. Smatra se da je prodavatelj ispunio svoju obvezu ako otkloni pravne nedostatke na dostavljenoj robi ili ako u slučaju zamjenjive robe, dostavi robu bez pravnog nedostatka.^{268 269} Smatra se da je prodavatelj ispunio obvezu i ako nabavi izričitu izjavu trećeg da neće ostvarivati svoja prava prema kupcu.²⁷⁰

U slučaju u kojem prodavatelj nije u mogućnosti pružiti robu bez pravnog nedostatka, kupac ne može zahtijevati ispunjenje obveze.²⁷¹

Odredbe čl. 46. st. 2. i 3. se odnose samo na materijalne nedostatke, ne i na pravne.²⁷²

ii. Naknada štete

U svakom slučaju postojanja pravnih nedostataka kupac ima pravo na naknadu štete. Kupčevo pravo na naknadu štete se odnosi na sve troškove nastale u vezi s pravom ili zahtjevom treće osobe. Primjerice može se tražiti naknada troškova oslobođenja robe od prava i zahtjeva trećih, uključujući pravo zastupanje, naknada gubitaka nastalih zbog smanjene mogućnosti uporabe robe i sl.^{273 274}

²⁶⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 643. i 660-661.

²⁶⁸ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 690.

²⁶⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 643-644., 660-661.

²⁷⁰ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 690.

²⁷¹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 643-644., 660-661

²⁷² *Ibid.*, str. 643-644., 660-661.

²⁷³ Schlechtriem, Schwenger, *op. cit.* u bilj. 156, str. 690.

²⁷⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 644., 660-661.

iii. Raskid ugovora

Kupac može tražiti raskid ugovora na temelju postojanja pravnih nedostataka samo u slučaju kada je počinjena bitna povreda ugovora u smislu čl. 49. st. 1. (a) Bečke konvencije. Počinjena povreda ugovora je bitna ako temeljem prava ili zahtjeva treća osoba može zahtijevati trenutnu predaju robe, ako je kupac onemogućen u korištenju robe i ako se ne može obraniti od prava, odnosno zahtjeva trećih.^{275 276}

5. Zaključak

Činjenica da međunarodna prodaja i ona nacionalna ne mogu biti pravno uređene na jednak način vidi se i u kontekstu uređenja pravnih nedostataka. Kao što je vidljivo iz rada, postoji zamjetan broj razlika između uređenja pravnih nedostataka prema Bečkoj konvenciji, koja uređuje taj institut u kontekstu međunarodne prodaje robe u 95 država potpisnica, i prema ZOO-u, koji se primjenjuje na području Republike Hrvatske.

Generalno govoreći, ne može se oteti dojmu kako je uređenje pravnih nedostataka prema ZOO-u i opće uređenje odgovornosti za takve nedostatke iz čl. 41. Bečke konvencije međusobno slično i za kupca povoljnije, dok je uređenje iz čl. 42. Bečke konvencije značajno povoljnije za prodavatelja.

Prva razlika koju treba primijetiti jest činjenica da Bečka konvencija odvojeno uređuje pravne nedostatke temeljene na pravima industrijskog vlasništva i drugog intelektualnog vlasništva dok u ZOO-u takvog razlikovanja nema. Bečka konvencija geografski ograničava prodavateljevu odgovornost samo na države u kojima će se roba prodavati, odnosno koristiti i supsidijarno na državu kupčeva sjedišta. Takvo ograničenje ima smisla u kontekstu međunarodne trgovine u sklopu koje roba može završiti u najrazličitijim dijelovima svijeta. U takvim okolnostima je značajno teže imati sve potrebne informacije o potencijalnim pravima industrijskog i drugog intelektualnog vlasništva koje bi moglo opterećivati robu te o pravnom režimu koji se primjenjuje na takva prava.²⁷⁷

²⁷⁵ Schlechtriem, Schwenzler, *op. cit.* u bilj. 156, str. 690.

²⁷⁶ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *op. cit.* u bilj. 155, str. 644-645., 660-661.

²⁷⁷ Huber, Mullis, *op. cit.* u bilj. 12, str. 175.

Vjerojatno najznačajnija razlika između hrvatskog uređenja pravnih nedostataka i onog prema Bečkoj konvenciji jesu uvjeti postavljeni glede postojanja prava ili zahtjeva trećih koji dovode do odgovornosti prodavatelja. Naime, prema domaćem pravu, pravo treće osobe treba postojati, dok je prema Bečkoj konvenciji dovoljno da postoji zahtjev, odnosno neutemeljena tvrdnja treće osobe da pravo postoji. Iako se na prvi pogled rješenje koje propisuje Bečka konvencija može činiti apsurdno široko treba imati na umu da je to samo jedan od uvjeta propisanih za postojanje odgovornosti prodavatelja te da je kontekst tog uređenja međunarodna trgovina. Naime, za razliku od domaće prodaje, gdje je u slučaju postojanja pravnih nedostataka relativno jednostavno tužiti prodavatelja i u tužbi uspjeti, u slučaju međunarodne trgovine sam proces je redovito složeniji i dugotrajniji.

Nadalje, postoje značajne razlike u pogledu propisanog prodavateljevog, odnosno kupčevog znanja. Prema ZOO-u i čl. 41. Bečke konvencije prodavatelj odgovara čim pravni nedostatak postoji dok prema čl. 42. Bečke konvencije je njegova odgovornost uvjetovanja njegovim znanjem o postojanju pravnog nedostatka u trenutku sklapanja ugovora. S druge strane, znanje kupca je razlog isključenja prodavateljeve odgovornosti prema ZOO-u i čl. 42. Bečke konvencije, dok čl. 41. za isključenje prodavateljeve odgovornosti zahtjeva izričit pristanak kupca na uzimanje robe s pravnim nedostatkom.

Konačno, u pogledu obavještanja postoje značajne razlike između međunarodnog i nacionalnog uređenja. ZOO propisuje kupcu obvezu obavještanja, ali jedina sankcija postoji u slučaju potpune sudske evikcije ako prodavatelj dokaže da je raspolagao sredstvima za odbijanje zahtjeva trećeg. S druge strane, čl. 43. Bečke konvencije, pod prijetnjom gubitka prava iz čl. 41. i 42., nameće kupcu dužnost obavještanja prodavatelja o prirodi pravnog nedostatka u primjerenom roku.

Može se zaključiti da su razlike u međunarodnom i nacionalnom uređenju pravnih nedostataka brojne, ali u potpunosti opravdane različitim kontekstom međunarodne i nacionalne prodaje.

6. Literatura

KNJIGE:

1. Bridge, M., *The International Sale of Goods*, Oxford University Press, 2007, str. 509-528.
2. Goldštajn, A., *Trgovačko ugovorno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 1991., str. 31-59.
3. Huber, P.; Mullis, A., *The CISG*, sellier. european law publishers., München, 2007., str. 1-4., 41-57. i 169-178.
4. Klarić, P.; Vedriš, M., *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2014., str. 426-429. i 493-494.
5. Kröll, S.; Mistelis, L.; Perales Viscasillas P., *UN Convention on Contracts for the International Sales of Goods (CISG)*, Verlag C. H. Beck, München, 2011., str. 635-662.
6. Schlechtriem, P.; Schwenger, I., *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, Oxford University Press, 2016, str. 680-706.
7. *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods*, United Nations, New York, 2016., str. 207-210.

STRUČNI ČLANCI:

1. Belanić, L., *Zaštita od evikcije*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 25, br. 1, 2004, str. 523-557.
2. Slakoper, Z., *Odgovornost za pravne nedostatke u Zakonu o obveznim odnosima i izabranim pravnim poredcima*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 28, br. 1, 2007., str. 363-405.

PRAVNI AKTI:

1. Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 10-41/84
2. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21

3. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14

MREŽNE STRANICE:

1. UNCITRAL službena stranica, posjećena 22. - 27. kolovoza 2022., <https://uncitral.un.org/en>